

Τῆλου Μέλαθρον

καὶ ὁ Λαφονταῖν διεσκεύασε (βιβλ. V μῦθ. 18). Εἰς τὴν τρίτην κατηγορίαν ὑπάγονται τρία παραμύθια, ἅτινα ὑπὸ τοῦ ἐκδότου καλοῦνται αἰνιγματώδη (contes énigmatiques), διότι ἡ ὑπόθεσις αὐτῶν περιστρέφεται περὶ ἐν ἢ πλείονα αἰνίγματα. Τὸ πρῶτον τούτων διὰ τὸ βασιλόπουλον καὶ τὴν κόρην εἶναι τὸ γνωστότατον παραμύθιον τῶν Κορακιστικῶν, οὐ καὶ ἄλλαι ἔχουσι δημοσιευθῆ ἑλληνικαὶ παραλλαγαὶ πλὴν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐκδότου σημειουμένης παρὰ τῷ Λεγράνδ¹. Τὸ δεύτερον, ἐπιγραφόμενον τὰ δύο αἰνίγματα, περιέχει ἐπεισόδια τινά, ὧν τὰ πρότυπα ἀνευρίσκομεν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς μύθοις περὶ Οἰνομάου καὶ Ἰπποδαμείας, περὶ Κλυμένου καὶ Ἀρπαλύκης, περὶ Κινύρα καὶ Μύρρας καὶ ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ περὶ Μυκερίνου καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, καθὼς καὶ ἐν τοῖς μύθοις περὶ καισαρικῆς τομῆς, ὑπόθεσιν δ' ἔχει βασιζομένην εἰς αἰνίγματα, ὧν τὸ μὲν εἶναι παραπλήσιον πρὸς τὸ ἐν τῷ ὑπ' ἐμοῦ δημοσιευθέντι πελοποννησιακῷ παραμυθίῳ ἐν Νεοελληνικοῖς Ἀναλέκτοις (τ. Α' σ. 42), τὸ δ' ἕτερον εἶναι τὸ παρὰ πολλοῖς φερόμενον αἰνίγμα περὶ τοῦ φονευθέντος ἐραστοῦ². Τοῦ τρίτου τέλος παραμυθίου περὶ τῆς γαλουχησάσης τὸν ἴδιον πατέρα ἐν τῇ

εἰρκτῇ εὐρίσκομεν τὴν ἀρχὴν ἐν τῷ παρ' Ὑγίνῳ (ἀρ. 254) μύθῳ περὶ τῆς Ξανθίππης, οὐ παραλλαγὰς ἀναφέρουσι Ῥωμαῖοί τινες συγγραφεῖς καὶ οὐ παραστάσεις περισώθησαν ἐν μνημείοις τῆς τέχνης, καθ' ἃ καὶ ἐν Νεοελληνικοῖς ἀναλέκτοις (Α' σ. 43-44) ἐσημείωσα.

Ἐν τέλει ἐκάστου τῶν φανταστικῶν παραμυθίων σημειῶναι ὁ ἐκδότης τὰς ὁμοιότητάς τινων τῶν ἐπεισοδίων αὐτῶν πρὸς τὰ ἐν ἄλλοις παραμυθίοις ἑλληνικοῖς, ἐκ τῶν περιεχομένων ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Χάν καὶ τοῦ Λεγράνδ, προσέτι δὲ πρὸς τὰ ἐν παραμυθίοις γαλλικοῖς

καὶ ἐν παραμυθίοις γερμανικοῖς τῆς συλλογῆς τῶν Γρίμμ καὶ ἄλλων τινῶν λαῶν, τὰ ὅποια ἔχουσι μεταφρασθῆ καὶ γαλλιστί. Αἱ συγκριτικαὶ αὐταὶ σημειώσεις δὲν εἶναι βεβαίως πλήρεις, ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε αἱ ὀλίγα νύξεις τὰς ὁποίας παρέχει ὁ φιλότιμος ἐκδότης πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς εὐπρόσδεκτος συμβολὴ εἰς τὴν συγκριτικὴν ἔρευναν τοῦ πλουσιωτάτου τούτου κλάδου τῆς δημῶδους φιλολογίας, διότι οὐδεὶς βεβαίως δικαιοῦται νὰ ἀξιώσῃ, ἵνα αὐτοὶ οἱ προσφέροντες εἰς τὴν λαογραφίαν τὴν πολῦτιμον ὑπηρεσίαν τῆς ἀποθησαυρίσεως τῶν μνημείων αὐτῆς, ὑποβάλλωνται ἐκ περισσοῦ εἰς τὸ ἄχαρι καὶ πολὺμοχθον ἔργον τῆς ὑπομνηματίσεως αὐτῶν. Δυσχερεστάτη δ' ἀληθῶς διὰ τὸ μέγα πλῆθος τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη ἐκδοθεισῶν συλλογῶν κατέστη ἡ συγκριτικὴ ἐξέτασις τῶν λαογραφικῶν μνημείων οὐ μόνον ἐκάστου ἔθνους πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἔθνων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν μνημείων ἔθνους τινὸς πρὸς ἄλλα. Ὅπως δὲ συμπληρωθῆ ἡ τοιαύτη ἐξέτασις τῶν νεοελληνικῶν παραμυθίων, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ μελετηθῶσι αἱ τε ἰδιαιτέρας συλλογαί, ὧν αἱ κυριώταται πλὴν τῆς τοῦ Χάν καὶ τοῦ Λεγράνδ, τῶν γνωστῶν τῷ ἐκδότῃ, εἶναι αἱ τῶν *Νεοελληνικῶν Ἀναλέκτων* τοῦ συλλόγου Παρνασσοῦ, τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος καὶ τοῦ Α' τόμου τοῦ Ζωγραφείου ἀγῶνος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου, τοῦ Πίου, τοῦ Βερνάρδου Σμιδτ, τοῦ Μητσοτάκη, καὶ τὰ ἐν ἰδίῳις φυλλαδίοις καὶ ἐν διαφόροις περιοδικοῖς συγγράμμασι καὶ ἐφημερίσι καθὼς καὶ ἐν ποικίλαις μονογραφίαις (ἰδίως γεωγραφικαῖς καὶ γλωσσολογικαῖς) δημοσιευθέντα. Τὰ ἐπεισόδια πάντα ἐπαναλαμβάνονται ἐν διαφόροις παραμυθίοις, συμπληροῦντα ἄλληλα, οὕτω δὲ συμπληρωμένα καθιστῶσι δυνατὴν τὴν ἀναζήτησιν τῆς πρώτης πηγῆς, ὅποθεν ἀπέρρυσαν, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνευρίσκεται ἐν τῇ ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ ἢ ἐν τοῖς παραμυθίοις τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν ἀνατολικαῖς μυθικαῖς διηγήσεσι, μάλιστα ἰνδικαῖς, αἵτινες διὰ μεταφράσεων ἐκ τῆς περσικῆς ἢ

τῆς συριακῆς ἐγένοντο γνωσταὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας κατὰ τοὺς μέσους χρόνους, καὶ διὰ τῆς ἀκροάσεως μουσουλμάνων μυθολόγων κατὰ τοὺς νεωτέρους.

Δὲν εἶναι βεβαίως τοῦ παρόντος ἡ ἐξέτασις τῆς σχέσεως τῶν ἐν τοῖς παραμυθίοις τῆς *Λαογραφίας τῆς Λέσβου* ἐπεισοδίων πρὸς τὰ ἐν ἄλλοις ἑλληνικοῖς ἢ ξένοις παραμυθίοις, οὐδὲ τὰ ὅρια τῆς *Ἑστίας* ἐπιτρέπουσι τοιαύτας παρεκβάσεις. Ἄλλ' ὅπως καταδειχθῆ ὅποσον ἄφθονα εἶναι τὰ ἔχνη τῶν εἰς τὰ δημῶδη παραμύθια ἐγκρυπτομένων ἀρχαίων μύθων, ἀρκεῖ βραχεῖα ἀνάλυσις ἐνὸς τῶν παραμυθίων τῆς προκειμένης συλλογῆς. Ἐν τῷ παραμυθίῳ τοῦ *Ἀλαφογιάννη* (; Jean-Cerf), ὁ ἦρωσ ἐξάγεται διὰ καισαρικῆς τομῆς ἐκ τῆς κοιλίας τῆς φονευθείσης μητρὸς του, ὡς ὁ Καῖσαρ κατὰ τὰς παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς χρονογράφοις παραδόσεις¹ καὶ ὁ Völsung τῶν ἀρχαίων γερμανικῶν μύθων². Γαλουχεῖ δ' αὐτὸν ἔλαφος, ὡς τὸν Τήλεφον τῶν ἀρκαδικῶν μύθων, ἐξ αὐτῆς λαβόντα ὁμοίως τὸ ὄνομα, ὡς οὗτος τὴν μέλλουσαν τύχην του προλέγουσιν, ἀντὶ τῶν συνήθων ἐν τοῖς ἀρχαίοις μύθοις καὶ τοῖς σημερινοῖς παραμυθίοις Μαιρῶν, τέσσαρες περιστεραί, ὑπενθυμίζουσαι τὰς πελειάδας τοῦ Δωδωναίου μαντείου. Ἀναφέρεται ἔπειτα ἐν τῷ παραμυθίῳ τὸ καὶ ἐξ ἄλλων παραμυθίων γνωστότατον δωμάτιον, τοῦ ὁποίου ἀπαγορεύεται ἡ εἴσοδος, καὶ τοῦ ὁποίου πρότυπον εἶναι πιθανῶς τὸ τοῦ ἀρχαίου μύθου δῶμα, ἐν ᾧ κεραυνὸς ἐστὶν ἐσπραγισμένος, καὶ οὐ τὰς κλειδας μόνη θεῶν οἶδεν ἢ Ἀθηναῖα προσέτι ἢ καὶ εἰς τὰς ἀραβικὰς διηγήσεις ἀναφερομένην εἰκῶν, τὴν ὁποίαν ἀπλῶς βλέπων τις καταλαμβάνεται ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν ἀπεικονιζομένην. Παρελαύνουσι δὲ πρὸ ἡμῶν ἐν τῷ αὐτῷ παραμυθίῳ καὶ οἱ δράκοντες, οἱ ὑποτασσόμενοι εἰς τὸν ἦρωα ἐκ θαυμασμοῦ τῆς ἀνδρείας του καὶ ὁ τεράστιος λέβης αὐτῶν, πρὸς ὃν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μυθολογίᾳ ἀντιστοιχοῦσιν ὁ λέβης τῶν Τιτάνων καὶ ὁ χαλκοῦς τοῦ Ἡρακλέους λέβης³ ἐπίσης ὑποτάσσεται εἰς τὸν ἦρωα, *μονομαχῆσασα* πρὸς αὐτόν, καὶ ἡ Ἀνδρειωμένη (; la Vigoureuse), εἶδος Ἀμαζόνος, οἶα τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Θησέως αἱ ἀντίπαλοι καὶ ἡ τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν ἦρωος Διγενῆ ἀντίπαλος Μαξιμῶ. Τῆς Ἀμαζόνος ταύτης ἡ δύναμις ἐγκείται εἰς τὰς τρεῖς χρυσὰς τρίχας τῆς κόμης τῆς, ἀπαραλλάκτως ὡς καὶ ἡ τοῦ Νίσου καὶ τοῦ Πτερελάου τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν μύθων καὶ τοῦ Σαμφῶνος τῶν ἐβραϊκῶν ἢ εἰς τὴν κατοικίαν τῆς φέρουσα ὁδὸς διέρχεται διὰ μέσου ἀνοιγοκλειομένων ὀρέων, ὁμοίαν πρὸς τὰς Πλαγκτὰς πέτρας καὶ τὰς Συμπληγάδας τῶν ἀρχαίων, δι' ὧν ταχὺς περᾶ ὁ ἦρωσ ἐπιβαίνων τῆς ἵππου του, τῆς ὁποίας κατὰ

¹ Παρὰ Σακελλαρίῳ, Κυπριακὰ 1868 τ. Γ' σ. 151 κέ. (τῆς νέας ἐκδόσεως 1891 τ. Β' σ. 374-2).—Νεοελλ. Ἀνάλεκτα. 1870 τ. Α' σ. 25-29-34.—Ζωγράφοις ἀγῶν τ. Α' σ. 424-5 (Νισύρου).—Περὶ τοῦ παραμυθίου τούτου παρὰ διαφόροις λαοῖς πραγματεύονται εἰδικῶς οἱ ἐξῆς: Th. Benfey, Die Kluge Dirne. Die indischen Märchen von den klugen Räthsel-lösern und ihre Verbreitung über Asien u. Europa ἐν τῷ περιοδικῷ Ausland 1859 ἀρ. 20-25.—R. Köhler ἐν Orient u. Occident τ. I σ. 244 κέ.—Τοῦ αὐτοῦ, σημειώσεις εἰς Gonzebach, Sicilian. Märchen τ. II σ. 204.—N. Γ. Πολίτου, Αἰνίγματα καὶ Λογοπαίγνια ἐν τῷ Περιοδικῷ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλλ. φιλ. συλλόγου 1873 τ. Η' σ. 518 κέ.

² Περὶ τούτου βλ. R. Köhler, Das Räthselmärchen von dem ermordeten Geliebten.—Ἑλληνικαὶ παραλλαγὴ τοῦ παραμυθίου πλὴν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐκδότου ἀναφερομένης παρὰ Λεγράνδ εἶναι γνωσταὶ καὶ αἱ ἐξῆς: Νεοελλ. Ἀνάλ. Α' σ. 29-34 (Μήλου).—Ζωγραφ. ἀγῶν τ. Α' σ. 238 κέ. (Σύμης).—αὐτ. σ. 424-5 (Νισύρου).

¹ Μιχαὴλ Γλυκῆς Γ' σ. 379 Bonn.—Κωνστ. Προμυρογενν., περὶ θεμάτων Α' 11 σ. 32.

² Volsunga Saga 4.—Ὅμοιον μῦθον παρέλαβε καὶ ὁ Σαῖξπηρ ἐν τῷ Μάκβεθ.